

3. Фінагіна О.В. Ринкова трансформація в регіоні: особливості розвитку та діагностування: [монографія] / О.В. Фінагіна НАН України; Ін-т економіко-правових досліджень. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2005. – 228 с.

Гуменюк А.І.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДЕРЖАНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ЩОДО ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

Проблема енергозбереження для України є найбільш актуальною, оскільки країна на даний період в порівнянні з сусідніми країнами має низьку енергоефективність, що є однією з основних причин кризових явищ у вітчизняній економіці.

Для вирішення проблеми було проаналізовано праці таких науковців з державного управління, енергетики, економіки. Але ні одна з праць не розглядає сутність терміну «державна політика щодо енергозбереження», а також фактори, що на неї впливають

В результаті проведеного дослідження нами визначено термін «державна політика щодо енергозбереження» як стратегічні та тактичні цілі центральних органів виконавчої влади та місцевого управління у напрямку раціонального та екологічного використання паливно-енергетичних ресурсів для здійснення соціальних та економічних процесів в країні. Місцеве управління – складний різновид публічної влади, який може вводити, як місцеві представницькі та виконавчі органи, так і державну адміністрацію на місцях, що зумовлює сполучення в інституті місцевого управління самоврядних і державних начал.

Для провадження державної політики щодо енергозбереження органи влади на відповідному рівні повинні розробляти та постійно удосконалювати механізм державного управління енергозбереженням, під яким більшість науковців розуміють, сукупність принципів, форм, методів та прийомів, що призначені для ліквідації суперечностей між органами виконавчої влади, місцевого управління та підприємствами паливно-енергетичного комплексу стосовно ефективного та безпечного, з точки зору охорони навколишнього середовища, використання енергоресурсів.

Більшість науковців вважають, що механізм державного управління енергозбереженням має два рівня – загальнодержавний та регіональний. З цим не можна погодитися, оскільки значна кількість управлінських рішень з цих проблем розглядаються на галузевому і місцевому рівнях та на рівні окремо взятого підприємства (споживача). Тому пропонується розподілити рівні управління енергозбереженням на державне (загальнодержавне, галузеве, регіональне, місцеве) та рівень кінцевих споживачів енергоносіїв.

На сучасному етапі дефіцитності енергоресурсів та з урахуванням тенденції до підвищення їхньої вартості, кожна держава світу розробляє заходи, що направлені на економію енергоносіїв у всіх сферах життєдіяльності країни. Для розроблення цих заходів потрібно визначити фактори, що впливають на раціо-

нальність використання енергетичних ресурсів.

Виділяють зовнішні фактори, що впливають на стратегію енергетичної політики держави в цілому, у тому числі щодо енергозбереження, до яких віднесено такі: недостатність енергетичних ресурсів, вплив політики, використання традиційних та нетрадиційних (альтернативних) джерел енергії, зовнішні політичні пріоритети розвитку галузі тощо.

Отже, фактори, що впливають на ефективність державної політики щодо енергозбереження, слід розподілити на дві групи зовнішні та внутрішні. Тоді критеріями ознаки першої групи факторів буде зовнішній вплив на стан діяльності паливо-енергетичною комплексу (далі - ПЕК) України. До складу цих факторів віднесемо: забезпеченість власними паливними і енергетичними ресурсами, результативність державного управління ПЕК, характер та рівень ринкових відносин у галузі, ефективність взаємодії ПЕК з іншими галузями економіки держави та іншими країнами світу з питань енергопостачання та заощадливого використання ресурсів, тощо.

Кожний з факторів є комплексним і фактично характеризує багато питань, які на превеликий жаль на сьогоднішній день залишаються ще не вирішеними. Так, наприклад, результативність державного регулювання, на наш погляд, характеризується і розробкою нормативно-правових актів щодо енергозбереження, і структурою управління цими процесами, і системою адміністративного, енергетичного та екологічного аудиту тощо. Критеріями ознаки внутрішніх факторів пропонується вважати ефективність діяльності ПЕК по енергопостачанню кінцевих споживачів та по проблемі енергозбереження. Склад цих факторів багатогранний, оскільки охоплює всі напрямки діяльності ПЕК, – організація виробництва та постачання паливо-енергетичних ресурсів (далі – ПЕР); планування та нормування ПЕР по галузях економіки; діяльність по скороченню технологічних втрат енергії, крадіжок; мотивація персоналу ПЕК та споживачів по економії ПЕР; контроль та аналіз за ефективністю витрат енергоресурсів, а також ефективність системи управління суб'єктами господарювання, що входять до складу ПЕК. Необхідно відзначити, що використання альтернативних джерел енергії та вторинних паливно-енергетичних ресурсів – це один з напрямків енергозбереження, який потрібно враховувати при організації виробництва та плануванні ПЕР на всіх рівнях управління (державного, регіонального, місцевого) та управління діяльністю окремих споживачів енергоресурсів. Але це не єдиний підхід. На наш погляд, важливу роль відіграє і система державного управління процесом щодо енергозбереження, оскільки рішення цієї проблеми необхідно розглядати ширше, тому що є можливість при її вирішенні використовувати різноманітні важелі державного регулювання економіки, такі як бюджет, грошова політика, тарифоутворення, фінансово-кредитна система, ціноутворення тощо.

Опираючись на представлену класифікацію факторів, можна зробити висновки, що державна політика щодо енергозбереження та механізм її здійснення потребують значних перетворень, оскільки проблеми, які виникають на рівні окремих паливно-енергетичних підприємств у науковій літературі відносно мало розглядаються та мають тенденцію до удосконалення, а система державного

управління щодо енергозбереження залишається, на наш погляд, найбільш слабкою, але вирішальною ланкою у державній політиці України у паливно-енергетичному комплексі.

Враховуючи вище викладене, можемо черговий раз констатувати, що порушена проблема є актуальною та потребує подальших наукових дослідження з врахуванням реалій.

Дмитрієва Н.С., Ведерніков М.Д.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Створення ринкової економіки супроводжується стрімким розшаруванням суспільства за матеріальним, соціальним статусами. *Соціальний захист населення є однією з об'єктивних та необхідних умов організації демократичного суспільства, а також невід'ємною складовою успішного розвитку будь-якої країни. Саме тому є цікавим дослідження цієї теми.*

Соціальний захист - це комплекс організаційно-правових та економічних заходів, спрямованих на захист добробуту кожного члена суспільства в конкретних економічних умовах. Доцільним є розглянути на рисунку 1 основні складові системи соціального захисту в Україні.

Сучасний стан системи соціального захисту населення України можна охарактеризувати такими рисами:

а) підвищенням вартості та погіршенням якості послуг закладів охорони здоров'я, освіти та культури;

б) надзвичайно високим ступенем державного впливу, низьким рівнем участі в її функціонуванні інститутів громадянського суспільства й особливо самого населення;

в) великою кількістю та безсистемністю правових актів, що регулюють діяльність системи соціального захисту населення;

г) низьким рівнем пенсій (та зрівняльним підходом у пенсійному забезпеченні);

д) дефіцитом ресурсів у бюджетах всіх рівнів для фінансування заходів у сфері соціального захисту;

е) великою кількістю видів і форм соціальних допомог, а також категорій їх отримувачів, розгалуженою системою пільг, (переважанням безадресного порядку їх надання) [2, с. 41-47].

Що стосується виплат для пенсіонерів, то основним засобом їх соціального захисту є пенсійне забезпечення. Крім того, пенсіонерам надається ряд пільг, зокрема щодо безкоштовного проїзду у пасажирському транспорті.

Теперішня система державних пільг покликана частково компенсувати населенню низькі заробітки, несприятливі умови праці, а в ряді випадків служити додатковим стимулом залучення до різних видів діяльності. І все б нічого, якби не постійний брак коштів у держбюджеті та не збільшення кількості